

نکته

پیش‌دستی موزه لوور برای بازگشایی شعبه خود در ابوظبی

لوور در ساحل جنوبی خلیج فارس

مایکل دوپیک /ترجمه: تینا چینی‌چیان

■ سازمان توسعه ابوظبی هفته گذشته اعلام کرد با وجود سوالات و ابهامات زیاد در مورد جدول زمان‌بندی این پروژه، شعبه‌ای از موزه لوور تا پایان سال ۲۰۱۳ در این منطقه افتتاح خواهد شد. مدیر سازمان سرمایه‌گذاری و توسعه ابوظبی، در گفت‌وگو با آسوشیتدپرس، اعلام کرد شعبه «از موسسه هنری پاریس (موزه لوور)، با طراحی ژان نول معمار مطرح فرانسوی، در بخش فرهنگی جزیره» سعدیات در ساحل جنوبی خلیج‌فارس افتتاح خواهد شد. به گفته وی زمان این افتتاحیه یک سال عقب‌تر از جدول زمان‌بندی از پیش تعیین شده است.

در ابتدای شروع این پروژه، افتتاح این موزه برای سال ۲۰۱۲ برنامه‌ریزی شده بود. درست یک روز بعد از اینکه مقامات سازمان دولتی توسعه، جریان لغو مناقصه ساخت‌وساز عمده روی شعبه‌ای از موزه گوگنهایم را فاش کردند، تفاسیر و نظرات در مورد این سازمان و نحوه عملکردش در این زمینه بالا گرفت و این موضوع باعث افزایش طرح سوالات بسیاری در مورد آینده این پروژه شد. با این حال سازمان توسعه مصرانه بر اینکه تمامی پروژه‌ها در این جزیره به اتمام خواهند رسید، پافشاری می‌کرد. رییس این سازمان، در پاسخ به سوالات آسوشیتدپرس این چنین گفته است: «این سازمان، علاوه بر اینکه به طور مداوم، بر نحوه عملکرد و همچنین مراحل تحویل این پروژه‌ها نظارت خواهد داشت تا از پیشرفت آنها طبق جدول زمانی از پیش تنظیم‌شده اطمینان حاصل کند، از سوی دیگر مسایل مربوط به بودجه و استانداردهای بالای این سازمان هم در سراسر زمان انجام این

پروژه‌ها باید مورد تایید قرار بگیرد تا بتواند طبق جدول زمان‌بندی، با همه پروژه‌های اعلام‌شده‌اش که شامل پروژه‌های جزیره سعدیات نیز هست، رو به جلو حرکت کند.» این سازمان همچنین اعلام کرد پروژه موزه لوور پیشرفت قابل ملاحظه‌ای داشته که با آماده‌سازی زمین اولیه و انجام کارهای طراحی می‌توان آن را پیشاپیش تمام‌شده تلقی کرد. مقامات موزه لوور پاریس، موضوعات و مسایل مربوط به این پروژه را که به نوعی کشور فرانسه درگیر آن بوده، به دفتر نمایندگی موزه‌های فرانسوی که برای هماهنگ کردن این مسایل راهاندازی شده، فرستادند.
باینکه شمارش معکوس برای افتتاح شعبه ابوظبی موزه لوور آغاز شده، اما احداث شعبه موزه گوگنهایم (دیگر موزه مطرح دنیا) با مولعی روبه‌روست. طی روزهای گذشته سازمان سرمایه‌گذاری و توسعه گردشگری، لغو موقت طرح‌های سپردن قرارداد ساختمانی عمده برای عملیات تپون‌ریزی در موزه گوگنهایم را تایید کرد. این جریان، کاملاً به تصمیم‌گیری آنها در مورد تجدیدنظر و مرور استراتژی این سازمان در توزیع مشاغل به پیمانکاران مربوط بود. این سازمان هیچ صحبتی از اینکه چه زمانی دوباره در پی مزایده خواهد بود، به میان نیاورد. گوگنهایم در نیویورک این حرکت را کاملاً بی‌اهمیت انگاشته و به آن توجهی نکرده است.

التور گلدهار، معاون مدیر موزه گوگنهایم، در ارتباط با این جریان در ای‌میلی چنین گفت: «این تصمیم که توسط سازمان سرمایه‌گذاری و توسعه گردشگری صورت گرفته، هیچ اثری بر برنامه‌ریزی مداوم و در حال پیشرفت موزه گوگنهایم ابوظبی ندارد.»
شعبات موزه گوگنهایم و لسور در ابوظبی، عالی‌ترین جاذبه‌های گردشگری هستند که برای جزیره سعدیات برنامه‌ریزی شده‌اند. این ناحیه و فضا که به منطقه فرهنگی اختصاص داده شده است،هم‌اکنون همانند مقری بیابانی برای ساخت و ساز بوده که توسط جاری یاد به این شکل درآمده و از آسمان‌خراش‌های قسمت مرکزی شهر، فقط به اندازه یک ارتدگی کوتاه فاصله دارد و به سرعت در امتداد اسکله خلیج‌فارس در ابوظبی در حال ساخت است.

سازمان سرمایه‌گذاری و توسعه گردشگری، یکی از چند سازمانی است که از سوی امیر نشین ابوظبی برای تنوع بخشیدن به اقتصاد و توسعه و پیشرفت این شهر همسایه با دوبی راهاندازی شده است. این سازمان غیرانتفاعی به‌شدت به تزریق مستقیم پول نقد از فروش نفت غنی‌شده دولت ابوظبی متکی است. اما همچنان برای تامین مالی بعضی از فعالیت‌های خود، به سوی بانک‌ها هم گرایش دارد. در حال باید منتظر ماند و دید آیا سازمان توسعه ابوظبی، به تعهدات خود نسبت به بازگشایی شعبه لوور تا پایان سال ۲۰۱۳ به طراحی ژان نول وفادار خواهد ماند یا نه.

کامران عدل نام شناخته‌شده‌ای در عکاسی ایران به‌خصوص در زمینه عکاسی معماری است. اخیراً نمایشگاهی در گالری نفلیس پایتخت گرجستان میزبان عکس‌های تلفیقی – ترکیبی وی بود:عکس‌هایی که با تکنیک‌های دیجیتال عناصر ناهمگون را در کنار یکدیگر قرار داده است. برایی نمایشگاه عکس در نفلیس بهانه‌ای بود تا در دیداری با وی به گفت‌وگو بنشینیم. در همین دیدار بود که وی از پروژه بزرگ خود در زمینه عکاسی از هنر ایرانی در خارج از ایران سخن به میان آورد و خود به خود موضوع بحث به‌کل تغییر کرد.
علاقه عدل به تاریخ باعث شد که توجهش به سمت میراث فرهنگ ایرانی به‌ویژه در مناطقی جلب شود که فکر نمی‌کنیم اثری از ایران در خود داشته باشد. پس از این گفت‌وگو بود که با اطلاعاتی که عدل ارایه داد عمق نفوذ فرهنگ ایرانی تا حدودی برایمان آشکار تر و ملموس تر شد.
گزیده‌ای از این گفت‌وگو پیش‌روی شماست. حال خود می‌توانید قضاوت کنید که آیا فرهنگ ایران نابودشدنی و ازبین‌رفتنی است یا نه؟
آیا پدیده‌ای به نام تهاجم فرهنگی قادر خواهد بود به ایران و فرهنگ آن آسیب رساند یا نه؟
ایران و فرهنگ ایرانی خود از شاکله خود پاسداری می‌کند.

■ ■ ■

■ جناب عدل، پروژه عکاسی در گرجستان چگونه آغاز شد؟
ماجرای به صورت خیلی محدود و کوچک شروع و ناگهان تبدیل به یک پروژه بزرگ شد. اما قبل از اینکه به تشریح این سوال بپردازیم باید مقدمه‌ای را ارایه دهم و آن سوابق و تاریخ مشترک دو کشور ایران و گرجستان است. بدون تردید جغرافیا اساس و زیربستر تاریخ است. موضوع گرجستان نیز باید بر همین مبنا تحلیل شود.
حین بررسی تاریخ و جغرافیای ایران در دوران مختلف تاریخی و نیز باتوجه به گزارش‌های هردوت و گزینوفون درباره داریوش کبیر متوجه شدم که وی پس از شناسایی و دیدن جغرافیا و محیط طبیعی منطقه قفقاز به اهمیت آنجا پی می‌برد و در منطقه‌ای در تالای جمهوری آذربایجان و گرجستان اقدام به ساخت شهری بسیار بزرگ و زیبا می‌کند که به نظر برخی کارشناسان هیچ دستکمی از آیداناندارد.

■ در دوره‌های بعدی تا صفویه و قاجار نیز این ارتباط بین ایران و گرجستان وجود داشته. دلیل این ارتباط نزدیک فرهنگی‌چست؟

مساله جغرافیای ایران و گرجستان است. ایران درست مانند پلی است که دنیای شرق را به غرب متصل می‌کند و از دوره اشکانیان این اتصال شکل مدون‌تری به خود گرفت. یعنی چین و هند از راه‌های شمالی و جنوبی ایران به اروپا متصل می‌شدند.

■ گویا بخش مهمی از ارتباط ایران با گرجستان در زمان صفویه شکل گرفته. آیا این نظر صحیح است؟
بله.شاه‌عباس پس از کشمکش‌های زیاد باحکومت عثمانی به نقشه‌ها و ایده‌های داریوش کبیر بازمی‌گردد و گرجستان را

نوشتاری درباره گیلگمش و رازهای آن

هنر آیینه بی‌مرگی است

بابک صبیحی

بابک صبیحی پیکره‌ساز ایرانی، سال‌هاست در ترکیه زندگی می‌کند و در شهرهای مختلف آن برای میدان‌ی و مکان‌های گوناگون آثاری حجمی ساخته است.
یکی از آثار او که توجه کانون‌های هنری در بسیاری از کشورهای جهان را جلب کرده، نقش برجسته سرامیک افسانه گیلگمش است.
بابک صبیحی این اثر را به مانند کتیبه‌های اصلی گیلگمش از سفال و در ۱۲ کتیبه ساخته است.
کتیبه‌های اصلی افسانه گیلگمش، به خط میخی سومری نگاشته شده‌اند. تفاوت مهمی که ساخته بابک صبیحی با اثر اصلی دارد، به تصویر در آوردن تمامی کتیبه‌هاست. به یک معنا، این پیکره‌ساز برای نخستین بار افسانه گیلگمش را از نوشتار به تصویر در آورده است.
از بابک صبیحی خواستیم برایمان از گیلگمش بگوید و از چرایی ساخت این تابلوی سرامیک ۴۵۰ متر مربعی که ساخت آن دو سال و نیم به طول انجامیده است.

■ ■ ■

حدود پنج هزار و ۵۰۰ سال پیش در سرحدات غربی و جنوب غربی ایران اکنون و بر سرزمین‌های حاصلخیز میان دو رود دجله و فرات، مردمانی می‌زیستند که تمدن‌های میان رودان را می‌زاپوتانی را پی‌ریختند. میان رودان بستر رویش تمدن‌هایی چون سومر – بابل – آشور و ماد شد و از این میان سومریان نخستین مردمان بودند که آفرینشگر خط و نگارش در تاریخ شدند و خود نگارگر شاهکارهای ادبی فراوانی که بی‌شک افسانه گیلگمش سرآمد همه آنهاست. افسانه گیلگمش نخستین نگاشته بشری است که تا به امروز به دست ما رسیده است. گیلگمش را سومریان نوشتند و سپس بابلیان و آشوریان به تکوین آن کوشیدند.

گیلگمش سلطان شهر اوروک، قدرتمندترین،جسورترین و بی‌بدیل‌ترین انسان است و لاجرم بی‌رقیب‌ترین. هم از این روست که او به زیاده‌خواهی می‌گراید و به آزار مردمان… و مردم به تنگ آمده بر خدای آفرینش نیاز می‌کند و

گیلگمش، بابک صبیحی

معماری

معماری ایران در گرجستان در گفت‌وگو با کامران عدل، عکاس معماری

لیلی ایران کجاست

علیرضا امیرحاجبی

علیرضا امیرحاجبی در تهران

■ در مجموع چند شهر را بازدید و عکاسی کردید؟
با احتساب نفلیس چهار شهر اما گویا دو شهر دیگر با آثار ایرانی را دوستانم پیدا کردند که شاید در آینده نزدیک برای عکاسی از آنها به گرجستان بازگردم.

■ هدف اصلی شما در این پروژه پیدا کردن شباهت‌های بین دو فرهنگ و دو معماری است یا چیز دیگر؟

در ابتدا پیدا کردن و بررسی تطبیقی بین دو معماری بود و نیز مستندسازی آنچه‌ا معماری ایرانی در گرجستان باقی مانده تا به صورت یک کتاب ارایه شود. اما با مشاهده پیچیدگی‌های معماری گرجستان اهداف این پروژه کمی فراتر رفت.

■ منظورتان از پیچیدگی‌ها چیست؟

یعنی شما یک عمارت اپرا را در نفلیس می‌بینید که نمای خارجی آن شبیه به کتیسه پهودیان است اما داخل آن کاملاً از عناصر معماری ایرانی استفاده شده به شکلی که فکر می‌کنید در اصفهان هستید.

■ کدام عناصر معماری گرجستان بیشتر قابل توجه است؟

فرم‌های قوسی‌شکل یا همان آر‌کها. در ایران ورودی‌ها و پنجره‌های قوسی‌شکل ویژه‌ای وجود دارد که در بسیاری از شهرها قابل مشاهده است؛ از قم و اصفهان گرفته تا شیراز و یزد. این قوس‌ها به شکلی تکرارشونده، ریتمیک و زیبا یک عمارت یا بنای معمارانه را تعریف می‌کردند. همین قوس‌ها در گرجستان به تعداد زیادی دیده می‌شود. حتی در معماری

افقی:

۱- آنزیم- اثری از ریچارد وایت آمریکایی
۲- بیگار- جسدجوی بسیار- جمع
وزیر ۳- ذ مصمیم قلب- اجداد- جسد حیوان مرده
۴- آبرو و اعتبار- نام گلی- ناخن ستور ۵ -استخوانی در گوش- دریا- سوم شخص جمع
۶- قدراسیون شنا- جهان دیگر- شنوایی
۷- زمینه موسیقی – آرایش- پیش روی من
۸- صالح مار- زادگاه ناپلئون – کشور هفتاد و دو ملت- قطار ۹- سالداسب زمینی- شهری در آلمان- صفحات معروف اینترنسی ۱۰- تربت- بخشیدن- چهار چوب ۱۱- دیگر- آزاد و رها- از ماه‌های بهار ۱۲- نیلوفر هندی- دختر کوروش- امر به آسودن ۱۳- گهواره بچه- سم کشنده- واگیر ۱۴- نمایش همراه با شعر و موسیقی- حمل و نقل- مخترع ماشین بخار ۱۵- راد است و کریم- کشور آسیایی

جستجو می‌کنند و غمگین و هراسیده به جست‌وجوی اکسیر بی‌مرگی سفری دشوار را آغاز می‌کنند. گیلگمش می‌داند که اکسیر بی‌مرگی تنها به یک انسان بخشیده شده:دریابان اوتناپیشتم، کسی که با ساختن کشتی بزرگی انسان‌ها و همه جانداران را از توفان مهیب نجات داد و خدایان به پاس این قهرمانی، اکسیر بی‌مرگی را به او بخشیدند... از پس سفری سخت، گیلگمش اوتناپیشتم را که در آن سوی دریاها خانه دارد می‌یابد و اکسیر را از او می‌خواهد... پس گیلگمش به قعر دریایی که اکسیر بی‌مرگی به شکل درختچهای در آنجاست رفته و اکسیر را با خود به زمین می‌آورد، اما از پس این همه او خسته است و تکیده که خوابی عمیق او را می‌ریابد و چون بیدار می‌شود، در بهت و حیرت ماری را می‌بیند که اکسیر را خورده است؛ هم از این روست که مارها پیوسته پوست انداخته، جوان می‌مانند.

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عده‌های بی تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵

دوران استالین هم نتوانستند قوس ایرانی را حذف کنند.

■ از دیگر عناصر زیباشناختی هنر ایران در گرجستان چه چیز دیگری برای شما جالب توجه بود؟

وجود درخت «سرو» ایرانی که بسیار شگفت‌انگیز و زیباست. از باغ عمارت میرزا رضاخان سفیر ایران در نفلیس تعدادی سرو برجای مانده. در کنار بسیاری از کلیساها درخت سرو وجود دارد. به واقع سرو ایرانی یک نماینده زیبا در سرزمین گرجستان است.

■ معماری ایرانی به درون‌گرایی مشهور است و معماری غرب و اروپایی به بیرون‌گرایی. در گرجستان معماری چگونه است؟

هر دو ویژگی وجود دارد، چون معماری گرجستان تلفیقی است و اگر از عناصر معماری درون‌گرا استفاده می‌کند اما به فرم‌های بیرونی نیز اهمیت می‌دهد. گرجستان میله راه ایران و اروپاست به همین دلیل از هر دو فرهنگ تاثیر پذیرفته است اما نفوذ ایران زیادت و قدیمی‌تر است.

■ به نظر شما آیا معماران ایرانی در دوران صفویه و سپس قاجار به گرجستان می‌رفتند یا خود معماران گرچی با تاثیرپذیری از هنر ایران دست به ساخت بناها و عمارات می‌زدند؟

معماران ایرانی نیز به گرجستان می‌رفتند. کاخ فرماندار گرجستان کاملاً به دست معماران و هنرمندان ایرانی ساخته شده است. گچ‌بری‌ها و آینه‌کاری‌های آن قطعی می‌تواند توسط استادکاران زردست ایرانی خلق شده باشد.

■ چند عمارت ایرانی در آنجا شناسایی کردید؟

بیش از ۱۰ عمارت، البته به جز خانه‌ها و بناهایی که از عناصر ایران به طور محدود استفاده کردند.

■ آیا هنر و ایده‌های تلفیقی به شکلی خودآگاه در ذهن یک معمار شکل می‌گیرد یا ناخودآگاه؟ یعنی آیا تلفیق یک پدیده عاقلانه است یا غریزی و حسی؟

هر دو آنها تلفیق در بخشی از آن نوعی احساس، پسند و گرایش است. در برخی کشورها مثل ایران امروزی خودمان با نوعی فراموشی مواجه می‌شویم. مجموعه‌ای که عناصرش با یکدیگر بیگانه هستند و به همین دلیل معماری امروز ایران بدون هویت است ولی در گرجستان فرهنگیان، اندیشمندان، متولیان و مردم به هویت خود گرایش دارند و آن را زنده نگه داشته‌اند. اگر ساختمانی قدیمی خراب شود در ساختمان‌های جدید فرم و تزئینات آن را بازتولید می‌کنند. بخشی دیگر از تلفیق خودآگاه است و بخش دیگر آن از تمایلات، احساسات و گرایشات نوسان‌زا یک ریشه می‌گیرد که ناخودآگاه‌است چیزی که در ناخودآگاه جمعی یک ملت شکل گرفته است.

■ عکس‌های شما از گرجستان در چه قالبی ارایه خواهد شد؟

در قالب یک کتاب که به سفارش نهادی بین‌المللی و معتبر در دست تهیه است. امیدوارم مشکلی پیش نیاید در کنار آن اردیبهشت‌ماه سال آینده نیز نمایشگاهی از این مجموعه عکاسی معماری را در تهران برپا خواهیم کرد.

عمودی:

۱- یاری رساندن- گیاه سرشار از آهن ۲- گریبان- اکسیر- نویسنده کتاب سوسک طلایی ۳- از پادشاهان سلسله اشکانی- گستاخی- پشت وعقب ۴- پچه‌ای که برای انجام کاری پافشاری زیاد می‌کند- کتابی ازلرد بایرون نویسنده انگلیسی- ضمیر اشاره ۵- عید ویتنام- بانگ نزدیک- تکتک- تپانچه ۶- بیماری پوستی- سایبان چشم- خبرگزاری انگلیس ۷- زاییدن- آب منجمد- آنکه از نسل

جستجو می‌کنند و غمگین و هراسیده به جست‌وجوی اکسیر بی‌مرگی سفری دشوار را آغاز می‌کنند. گیلگمش می‌داند که اکسیر بی‌مرگی تنها به یک انسان بخشیده شده:دریابان اوتناپیشتم، کسی که با ساختن کشتی بزرگی انسان‌ها و همه جانداران را از توفان مهیب نجات داد و خدایان به پاس این قهرمانی، اکسیر بی‌مرگی را به او بخشیدند... از پس سفری سخت، گیلگمش اوتناپیشتم را که در آن سوی دریاها خانه دارد می‌یابد و اکسیر را از او می‌خواهد... پس گیلگمش به قعر دریایی که اکسیر بی‌مرگی به شکل درختچهای در آنجاست رفته و اکسیر را با خود به زمین می‌آورد، اما از پس این همه او خسته است و تکیده که خوابی عمیق او را می‌ریابد و چون بیدار می‌شود، در بهت و حیرت ماری را می‌بیند که اکسیر را خورده است؛ هم از این روست که مارها پیوسته پوست انداخته، جوان می‌مانند.

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عده‌های بی تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵

■ ■ ■

توجیه

به بهانه نمایشگاه مرور آثار محسن وزیری مقدم در گالری «فروهر»

معنای وزیری بودن

■ مجسمه‌های متحرک او، دعوتی است درونی، به تلاش برای واکاوی خلاقیت بیننده. سفر دوباره شروع می‌شود و شرایط سخت زندگی و اتفاقات پر فراز و نشیب، آن حرکت‌های نرم دست را تیز و برنده کرده و کوچک‌کبوتری که در انتظار رهایی به هر سویی بال می‌زدند.

این پرواز به‌سوی آزادی، قله دیگری را در زندگی هنری وزیری به ارمنان می‌آورد که دوره هراس و پرواز نامیده می‌شود. کمی دیرتر این پرنده هراسان فضای دو بعدی بوم را برای خودش کوچک می‌یابد و از قلب بوم به بعد رسوم فرار می‌کند. بازگشت وزیری به مجسمه‌های متحرک و در هم آمیختن آنها با نقاشی‌های هراس و پرواز، آثاری را خلق می‌کند که در آن، مجسمه‌ها از دل نقاشی به بیرون کادر فرار می‌کنند و این همان شروع پایین آمدن وزیری از قله دیگری است. از جمله کارهای بیرون از قاب، می‌توان به نقاشی‌های پارچانف اشاره کرد که در همان دهه، پس از قاب کردن اثر دوباره روی شیشه قاب، خلاقیت ادامه پیدای می‌کرد.

عدم همکاری شهرداری تهران باوجود عقد قرارداد با وزیری برای ساخت موزه‌ای به نام وی در سال ۲۰۰۳، گم شدن تعدادی از کارهای تحویل داده شده به شهر داری و آسیب دیدن گروهی دیگر از کارها، وزیری را به یکی از تاریک‌ترین سال‌های زندگی‌اش سوق می‌دهد. تا آنجا که فشار حاصله، چشم‌های وزیری را به سوی ناپیایی برده و حال و هوای بیرونی، به تاریکی احساسات درونی نزدیک شده و وزیری حتی در چنین زمانی هم وحدت درون و بیرون را از دست نمی‌دهد.

عاقبت محسن وزیری پس از دوسال مبارزه با ناپیایی و نقاشی نکردن، یک روز سرد پاییزی و در خانه کوچکش در شهر رم، رنگ‌ها را به مبارزه روی بوم طلب می‌کند. حاصل این سفر، جایزه بزرگ هنرمند اروپا می‌شود و یکبار دیگر وزیری نشان می‌دهد که مرد روزهای سخت هنر است.

بی‌شک سلسله جبال وزیری را در هنر ایران و جهان کمتر کسی پیموده و حتی نزدیک شده است. هنر مدرن ایران وامدار بزرگ زندگی و آثار اوست و آفتاب دراهای بهتر هنر در سرزمین ایران هنوز هم از پشت سلسله جبال وزیری طلوع می‌کند و این، معنای وزیری بودن است.

علی و فاطمه است- پایتخت لیدیه ۸- شفیع- پایتخت کوبا ۹- گوزن ایرانی- رفیق مشهدی- قلب- به‌جا‌آوردن عهدو پیمان ۱۰- تیزهوشی- پروتئین پنیر- نامی پسرانه ۱۱- رطوبت- مالیدن- خشاک- مجموعه‌ای از نشانه‌های ارتباطی ۱۲- درخت انگور- شهره آفاق است- احترام گذاشتن ۱۳- زمان بی‌آغاز- بهره‌روزی- مخترع برق ۱۴- مترسک- شاعر و نویسنده نوبل بده اهل شیلی- سر ۱۵- نقاب- کتابی از ولز

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵

قانون‌های حل جدول سودوکو:
۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵

سودوکو سخت ۴۸

حل سودوکو سخت

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵
۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰
۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵
۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰
۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵